

Helsingfors/Mariehamn 3.11.2022**Nr 37/22****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelser
12.9.2022, nr 149 och
151/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 12.9.2022 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om ursprungsgaranti för energi (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en blankettlag, enligt vilken rikets lag om ursprungsgaranti för energi (FFS 1050/2021, nedan rikslagen) med vissa avvikelser görs tillämplig i landskapet. Ändringar i rikslagen ska gälla i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av landskapslagen. Rikslagen innehåller bestämmelser om ursprungsgarantier för el, gas, väte, värme och kyla samt om certifiering av ursprunget för energi genom ursprungsgarantier. Rikslagen innehåller dessutom bestämmelser om angivande av ursprunget för el. Ursprungsgaranti är ett elektroniskt dokument som utgör bevis för att en viss andel eller mängd energi har producerats med förnybara energikällor, kärnkraft eller högeffektiv kraftvärme eller av spillvärme eller spillkyla. Landskapslagen gäller inte bestämmelser om spillkyla och spillvärme. Genom landskapslagen upphävs landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (ÅFS 77/2006). I landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet intas en hänvisning

till landskapslagen. Lagstiftningen hänför sig till främjande av energi från förnybara energikällor.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter, natur- och miljövård samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag, varom nu inte är fråga, tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 10 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

Jämlikt rikslagens 29 § 2 mom. övervakar konsumentombudsmanen med stöd av konsumentskyddslagen (FFS 38/1978) marknadsföringens lagenlighet när el, gas, väte eller kyla marknadsförs för konsumenterna. Denna bestämmelse berör konsumentskyddet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt självstyrelselagens 27 § 10 punkt tillkommer riket. Bestämmelser av rikslagstiftningsnatur kan med stöd av 19 § 3 mpm. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

I landskapslagens 2 § 1 mom. anges att de förvaltningsuppgifter som enligt den antagna rikslagen ankommer på energimyndigheten ska i landskapet skötas av Ålands energimyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet. Denna bestämmelse är till sitt innehåll vag och kan leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelsen är därför betänkelig med hänsyn till den enskildes rättsskydd och innebär en sådan oklarhet vid regleringen som inte är förenlig med god lagstiftning. Ålandsdelegationen och Högsta domstolen har i ett flertal tidigare utlåtanden gällande andra landskapslagar påtalat samma problemställning. Detta är således ett återkommande problem vid blankettlagstiftning och förutsätter rådgivning i landskapet. Bestämmelsen utgör det oaktat formellt sett inte en sådan överträdelse av lagstiftningsbehörigheten att den enligt Ålandsdelegationens mening på denna grund kan fällas.

Det som anförs ovan gäller även det vaga stadgandet i landskapslagens 2 § 3 mom. om att hänvisningar i rikslagen till annan rikslagstiftning ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

I 1 § i landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet intas en bestämmelse om att nämnda myndighet

även ska sköta i landskapslagen avsedda tillsyns- och övervakningsuppgifter. Tillsynsbestämmelserna finns i rikslagens 6 kapitel. Med anledning av nämnda bestämmelser noteras att i landskapets behörighet även ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Till den del dessa bestämmelser kan anses beröra rikets behörighet kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Detsamma gäller övriga bestämmelser i den antagna rikslagstiftningen som kan beröra grundrättigheterna, såsom tillsynsmyndigheternas rätt att få tillgång till sekretessbelagda uppgifter. Ålandsdelegationen noterar särskilt att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I rikslagens 32 § 2 mom. har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats. I landskapslagslagarna har inte intagits några från rikslagen avvikande bestämmelser som skulle inverka på dessa grundlagsbestämmelser, varför de nu aktuella landskapslagarna inte föranleder några anmärkningar från grundlagssynpunkt. Denna slutsats gäller även i fråga om bestämmelserna i rikslagen om förutsättningarna för överföring av förvaltningsuppgifter (Grundlagens 124 §) samt avgifter, vilka bestämmelser särskilt behandlats i grundlagsutskottets utlåtande över rikslagen (GrUU 33/2021 rd).

Lagstiftningen innebär en ytterligare implementering av på området gällande EU-direktiv, vilka förutsätter kontakter med Europeiska unionen. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet, med beaktande av bestämmelserna i lagens 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Vid tillämpningen av landskapslagen bör det i självstyrelselagen stadgade förfarandet gällande beredningen av unionsärenden och kontakterna med Europeiska kommissionen följas.

Landskapslagens 5 § berättigar landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som har utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de avvikelser som landskapsregeringen föreskriver. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda förordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och

vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandet i landskapslagens 5 § vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdas med stöd av rikslagen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen, den antagna rikslagen samt på området gällande EU-rättsakter. Dessutom begränsas de ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till rikslagstiftningen genom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Därtill avser stadgandet ändringar av författningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Med beaktande av dessa omständigheter anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandet uppfyller de krav som anges i självstyrelselagens 21 § 1 mom., som motsvarar grundlagens 80 § 1 mom.

Bestämmelserna om vite, förbud och andra tvångsmedel kan med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

I rikslagens 39 § har intagits bestämmelser om avgifter. Dessa bestämmelser har ansetts uppfylla kriterierna i grundlagens 81 §. Bestämmelserna kan med stöd av 18 § 5 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. I landskapslagen har dock inte intagits några bestämmelser om vem dessa avgifter ska tillfalla. Eftersom den nu aktuella landskapslagstiftningen enligt beskrivningen ovan hänför sig huvudsakligen till rättsområden som utgör landskapsbehörighet, tillfaller de avgifter som upp bärs på Åland landskapet.

Hänvisningen till lagen om grunderna för avgifter till staten torde i enlighet med hänvisningsbestämmelsen i landskapslagens 2 § 3 mom. avse landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet. Bestämmelsen i rikslagens 39 § 2 mom. om att dessa avgifter är direkt utsökningsbara berör utsökningsväsendet, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt, och är direkt tillämplig i landskapet. Detta gäller även i fråga om hänvisningen till lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

Enligt landskapslagens 4 § kan ändring i beslut som fattats med stöd av landskapslagen sökas enligt de bestämmelser som avses i rikslagen, dock så att ändring i beslut som Ålands energimyndighet fattat söks hos Ålands förvaltningsdomstol. Dessa bestämmelser berör rättsväsendet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket, och överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen. I landskapslagen har inte intagits några särbestämmelser om omprövning, varför rikslagens bestämmelser

därom bör anses gälla även på Åland. Bestämmelsen om verkställande av beslut i rikslagens 38 § kan intas i landskapslagen med stöd av självstyrelselagens 19 § 3 mom.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Delegationen har ovan i utlåtandet anfört anmärkningar beträffande landskapslagens 2 § 1 och 3 mom., vilka dock inte påverkar behörighetsfördelningen. Tillämpningen av landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet förutsätter att även landskapslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare